

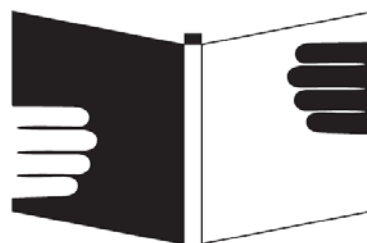
Immigrant-institutet

Göteborgs Stad
Biskopsgården

**VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN**
KULTURNÄMNDEN

LIBRARIES ■ FOR ■ ALL

REGIONAL RAPPORT

Pilotprojektet Libraries for All – ESME på Biskopsgårdens bibliotek i Göteborg

Randi Myhre
Immigrant-institutet
30 september 2010

GD Utbildning och kultur
Programmet för livslångt lärande

Projektet Libraries for All-ESME har genomförts med ekonomiskt stöd från Europeiska kommissionen. För uppgifterna i denna publikation ansvarar endast upphovsmannen. Europeiska kommissionen tar inget ansvar för hur dessa uppgifter kan komma att användas.

Innehåll

1. Utgångsläget för EU-projektet Libraries for All- ESME på Biskopsgårdens bibliotek.....	3
2. Val av svenskt pilotbibliotek	3
3. Mångkulturell referensgrupp.....	4
4. Behovsbedömning	4
Fokusområden.....	5
5. Den mångkulturella referensgruppens arbete	5
6. Tjänster och aktiviteter på Biskopsgårdens bibliotek för alla	5
Ordinarie tjänster och aktiviteter på Biskopsgårdens bibliotek	6
Nya aktiviteter och program inom Libraries for All 2009-2010	6
Utökat mediebestånd inom Libraries for All.....	7
Förbättrad tillgänglighet	7
Praktikanter med invandrabakgrund.....	8
7. Lokala erfarenheter	8
8. Utvärdering av aktiviteter	9
Biblioteket som forum för språkinläring	9
Språkcaféer	9
Sagostunder	10
Läxhjälp.....	12
Överbrygga den digitala klyftan	12
Datorkurs för kvinnor	12
Datorkurser på andra språk	13
Biblioteket som interkulturell mötesplats för alla	13
Aktiviteter för barn och tonåringar under skolloven	13
Barnteater	13
Författarbesök	14
Världsfilm	14
Hantverk.....	14
9. Publicitet och kunskapsförmedling	15
Samarbete med interkulturella kompetensutvecklingsprojekt och nätverk.....	15
Seminarier, workshops och internationella konferenser	16
10. Slutsatser och framtidsplaner	18
Kontaktuppgifter för mer information om det svenska pilotprojektet.....	18

1. Utgångsläget för EU-projektet Libraries for All- ESME på Biskopsgårdens bibliotek

Biskopsgårdens bibliotek är ett av Göteborgs 25 folkbibliotek. Det ligger i Biskopsgården, en traditionell arbetarstadsdel rik på språklig och kulturell mångfald, där hälften av de 25 000 invånarna har internationell bakgrund. Biblioteket är en viktig lokal arena som strävar efter att möta både barn, unga och vuxnas behov i stadsdelen. Det spelar en viktig roll som mötesplats och centrum för livslångt lärande i stadsdelen. Bibliotekspersonalen är van vid att möta människor med olika språklig och kulturell bakgrund i sitt dagliga arbete och har ett mycket gott rykte i stadsdelen. Två av bibliotekets anställda är själva invandrare, däribland enhetschefen som kom till Sverige som flykting i början av 90-talet. Biblioteket samarbetar med stadsdelens förskolor, grundskolor, vuxenutbildningsanordnare liksom andra institutioner och enskilda organisationer. Stadsdelen är rik på språkliga och kulturella resurser och många boende uppskattar den internationella mixen, men det finns också problem som behöver lösas. De handlar om arbetslösheten bland ungdomar och invandrare. Fler bostäder efterlyses också, och, inte minst, ökad trygghet i området.

2. Val av svenskt pilotbibliotek

Biskopsgårdens bibliotek utsågs till svenskt pilotbibliotek våren 2009. De främsta anledningarna var den intressanta befolkningssammansättningen i området, det stora antalet biblioteksbesökare med utländsk bakgrund samt bibliotekspersonalens och stadsdelsförvaltningens intresse för projektet. EU-projektets syfte, att främja utvecklingen av mångspråkig och mångkulturell biblioteksverksamhet och ta vara på invandrades kulturella resurser i den utvecklingsprocessen, låg helt i linje med bibliotekets policy och syften. Bibliotekspersonalen, som har lång erfarenhet av att erbjuda bibliotekstjänster till boende med både majoritets- och minoritetsbakgrund, välkomnade idén att bilda en mångkulturell referensgrupp med boende i stadsdelen för att främja både befintliga bibliotekstjänster och utveckla nya tjänster, aktiviteter och program riktade till både invandrare och svenskar.

Biskopsgårdens bibliotek – Korta fakta

25 500 invånare i stadsdelen

62 procent av invånarna är födda i Sverige, 38 procent är utrikes födda

10 procent av invånarna är födda i Sverige med två utrikes födda föräldrar

Det finns ca 70 nationaliteter i stadsdelen

Till de största språken i stadsdelen hör svenska, finska, turksiska, bosniska/kroatiska/serbiska, persiska, arabiska, kurdiska och somaliska

Antal biblioteksbesökare per år: 162 000 (2008), 185 000 (2009)

Medielån per år: 93 000 (2008), 98 000 (2009)

Personal: 7.75 heltidstjänster fördelade på sex bibliotekarier och tre biblioteksassistenter

Två av de anställda är invandrare

Språk som talas av personalen: svenska, engelska, bosniska/kroatiska/serbiska, persiska

Öppet: Måndag-lördag, 48 timmar per vecka (34 timmar sommartid, lördagar stängt)

3. Mångkulturell referensgrupp

Våren 2009 bjöd biblioteket in åtta biskopsgårdsbor, tre bibliotekarier samt Immigrant-institutets projektsamordnare till den mångkulturella referensgruppen. Samtliga boende som bjöds in är aktiva biblioteksanvändare som tillhör de största språkgrupperna i stadsdelen och bor och/eller arbetar i Biskopsgården. Deras yrkes- och utbildningsbakgrund är främst inom utbildningsområdet, från förskola till vuxenutbildning, och några har erfarenhet av eget företagande och industriarbete. Flera av medlemmarna är aktiva i invandrarorganisationer, närradion och andra ideella organisationer och har tillgång till värdefulla nätverk för att nå ut till nya målgrupper. Könsfördelningen i referensgruppen är jämn och åldersfördelningen är mellan 20 och 70 år. Den främsta anledningen till de boendes engagemang i referensgruppen är viljan att bidra till lokalsamhället. Ersättningen som de erhåller är endast symbolisk.

Referensgruppen träffades åtta gånger mellan juni 2009 och september 2010 för att bedöma lokala behov, diskutera, planera och utveckla biblioteket och dess utbud av media, tjänster, aktiviteter och program och fungera som länk mellan biblioteket och invånarna i stadsdelen. Det var ett intensivt och givande samarbete och deltagarna var överens om att fortsätta referensgruppsarbetet även efter projektets slut.

4. Behovsbedömning

Våren 2009 inleddes den lokala behovsbedömningen. På referensgruppens möten diskuterades personalens erfarenheter från det dagliga arbetet som kompletterades med biskopsgårdsbornas erfarenhet och kunskap om målgrupperna. Intervjuer med bibliotekspersonal, biblioteksanvändare och lokala nyckelpersoner genomfördes också och vi tog del av tidigare biblioteksstudier och rapporter, nyligen genomförda behovsbedömningar från tre invånargrupper i Biskopsgården, liksom befolkningsstatistik över stadsdelen. En enkätundersökning genomfördes också där 100 biskopsgårdsbor (50 med svensk bakgrund och 50 med annan bakgrund) bland annat ombads tala om vilka tjänster de använder på

biblioteket samt föreslå förbättringar. Enkätsvaren visade att biblioteket och dess tjänster är mycket uppskattade och att biblioteket spelar en viktig roll som mötesplats och informationscentrum, vilket också bekräftas av det höga antalet biblioteksbesökare. Utlåningen av böcker, filmer, musik, tidningar och tidskrifter på flera språk används i hög utsträckning.

Prioriterade områden utifrån behovsbedömningen handlar främst om att vidareutveckla biblioteket som interkulturell mötesplats och forum för livslångt lärande, förbättra den fysiska miljön och nå ut med information om bibliotekets service och erbjudanden:

Fokusområden

- Utveckla biblioteket som forum för språkinläring
- Överbrygga den digitala klyftan
- Utveckla biblioteket som interkulturell mötesplats och erbjuda kulturella aktiviteter för barn, unga, vuxna och familjer
- Förbättra biblioteksmiljön (skyltning, "mysfaktor")
- Förbättra information och marknadsföring

5. Den mångkulturella referensgruppens arbete

De prioriterade områdena diskuterades på referensgruppens möten och ledde till en mängd förslag. Under hösten 2009 och våren 2010 planerades och genomfördes många nya aktiviteter och program med hjälp av referensgruppens medlemmar. Via sina nätverk bidrog de boende också till att marknadsföra både permanenta och nya bibliotekstjänster och program, och fungerade som lokala ambassadörer för biblioteket, som länkar till invånarna i stadsdelen. Några bidrog också med värdefulla översättningsinsatser av informationsmaterial till sina modersmål.

6. Tjänster och aktiviteter på Biskopsgårdens bibliotek för alla

Projektsamarbetet ledde till att biblioteket kunde erbjuda ett stort utbud av aktiviteter och program. Media på flera språk köptes in, informationsmaterial utvecklades på flera språk och nya skyltar beställdes och installerades. Nedan följer en lista över både ordinarie tjänster och nya under projekttiden. Några av dem beskrivs utförligare i avsnitt 8. Utvärdering.

Ordinarie tjänster och aktiviteter på Biskopsgårdens bibliotek

(Alla angivna tjänster nedan förutom fax, utskrift, kopiering är kostnadsfria för bibliotekets besökare)

- o Media på 23 språk. Tidningar och tidskrifter på tio språk finns tillgängliga i bibliotekets café
- o Boken kommer – hemleverans för äldre och personer med funktionsnedsättning
- o Biblioteksvisningar på begäran
- o 17 publika datorer + en för katalogsökning
- o Scanners, skrivare, fax och kopiator, trådlöst nätverk
- o Vuxna i Lärande – VIDARE lärmiljö
- o Datorkurser för nybörjare (flera varje vecka)
- o Läxhjälp (tre gånger per vecka)
- o Språkcafé på svenska (en gång per vecka)
- o Rådgivning (tidsbeställning)
- o Sagostund för barn på svenska (15 per år) och barnteater (16-24 föreställningar per år)
- o Månadens konstnär – konstutställningar med lokala konstnärer i bibliotekets Konsthörna
- o Hantverksdag – utställning och försäljning av lokalt hantverk (en dag per år)
- o Bokcafékvällar (ca 10 per år) och läsecirkel (en gång per månad)
- o Författarbesök (antalet beror på bibliotekets budget)
- o Möt din lokala politiker (en gång per månad)
- o Förslagslådor – en för biblioteket, en för stadsdelsförvaltningen

Nya aktiviteter och program inom Libraries for All 2009-2010

- o Språkcafé på engelska (varje vecka sedan juli 2009)
- o Språkcafé på kurdiska (varje vecka juli 2009-mars 2010)
- o Stickcafé (februari 2010) och stickutställning (två veckor i april 2010)
- o Datorkurser för kvinnor (november 2009-februari 2010)
- o Datorkurser på engelska, persiska och turkiska (februari 2010)
- o Tvåspråkiga sagostunder/dramatisering i samarbete med förskolor (mars-maj 2010)
- o Barnteater på lördagar (två gånger)
- o Familjelördag med workshops och uppträdanden (17 april 2010)
- o Filmklubb för ungdomar (sedan november 2009)
- o Workshops/kortkurser för ungdomar under skolloven (teckning, animation, egna smycken, origami etc. sedan oktober 2009)
- o Författarbesök av kända författare med erfarenhet av migration (5 besök 2009-2010)
- o Världsfilmkvällar (månatligen februari -maj 2010)

- o Föredrag på olika teman: Indien, Starta eget, Mat & motion, Språk och identitet mm
- o Brandsäkerhetsinformation (två kvällar)
- o Frågesport – Vinn en bok! (vid speciella tillfällen)

Utökat mediebestånd inom Libraries for All (N=366)

- o Svenska språkkurser och grammatikböcker på sex språk
- o Lexikon på femton språk, inklusive referensexemplar
- o LL-böcker på svenska + CD
- o Vardagslivets handböcker på femton språk, inkl. barnuppfostran, hälsa, matlagning, körkortsteori m.m.
- o Skönlitteratur för barn och vuxna på femton språk

Förbättrad tillgänglighet

- o Nytt skyltsystem med skyltar på originalspråk för litteratur på andra språk än svenska
- o Förbättrad skyltning och exponering
- o Översättning av relevant material (t.ex. biblioteksprogram, scannerinstruktioner)
- o Utökat kontaktarbete: Besök hos lokala föreningar, förskolor, sommarläger för ungdomar, frisörer mm. Deltagande på månatliga folkhälsofrukostmöten öppna för alla anställda och boende i stadsdelen, medarrangör till den årliga Hantverksdagen, medverkan på den årliga folkfesten Biskopsgårdens dag samt Biskopsgårdens internationella vintermarknad
- o Inbjudan till journalister vid särskilda program
- o Användning av närradion på flera språk, webbkalendrar, mejlinglistor, affischer, flygblad etc.

Praktikanter med invandrarbakgrund

Projektet har också gett flera praktikanter med internationell bakgrund möjlighet att bidra till bibliotekets utveckling. Flera unga boende, en bibliotekshögskolestuderande och tre internationella mastersstudenter i interkulturell kommunikation har bidragit med sina kunskaper, färdigheter och nätverk, och också fungerat som positiva förebilder för unga biblioteksanvändare under projektiden.

7. Lokala erfarenheter

Referensgruppsarbetet har varit värdefullt för både biblioteket och boende i stadsdelen. För biblioteket har den mångkulturella referensgruppen erbjudit ett värdefullt forum för kommunikation med boende i området. Personalen har fått återkoppling på sina idéer och förslag från boende på hur man kan vidareutveckla biblioteket och dess service. De boende har bidragit med sina erfarenheter, språk och kulturella kunskaper och färdigheter, och många av förslagen som har framförts har redan genomförts medan andra är på väg att genomföras.

Bibliotekspersonalen och ledningen har visat stor öppenhet och engagemang för fortsatt mångkulturell och mångspråkig biblioteksutveckling tillsammans med de boende. Personalens välkomnande attityd, deras villighet att lyssna, diskutera och sätta nya idéer i verket har varit viktiga framgångsfaktorer. Samtliga tolv referensgruppsmedlemmar som har intervjuats önskar att referensgruppsarbetet fortsätter.

Flera av bibliotekstjänsterna på Biskopsgårdens bibliotek har startat som experiment, där biblioteket har erbjudit lokala föreningar att hålla i aktiviteter under en viss tid för att sedan utvärdera dem tillsammans och besluta om man ska fortsätta eller inte. Flera av tjänsterna har kommit att permanentas, till exempel läxhjälpen som frivilliga från Röda Korsets Ungdomsförbund och Medborgarskolan håller i, liksom det svenska språkcaféet som anordnas i samarbete med Svenska kyrkan. Flera andra inslag har blivit återkommande programpunkter, såsom brandsäkerhetsinformationskvällarna i samarbete med den regionala räddningstjänsten och Världsfilmvisningarna i samarbete med nio organisationer i regionen. I september 2010 beslutade biblioteket även att fortsätta driva det engelska språkcaféet tillsammans med boende i stadsdelen. Stickcafé erbjuds numera också av Friluftsförbundet i Biskopsgården hösten 2010.

Sedan projektsamarbetet inleddes på biblioteket i maj 2009 har antalet öppna aktiviteter mer än fördubblats sedan föregående år. I februari 2010 erbjöds 60 öppna aktiviteter, jämfört med 23 föregående år. Några av aktiviteterna planerades långt i förväg, medan andra organiserades med kort varsel. För biblioteksbesökarna har det breda utbudet av aktiviteter och tjänster varit bra. På referensgruppsmötena berättade flera deltagare att de hört folk säga "Det är så mycket som händer på biblioteket nuförtiden!" Den positiva återkopplingen var förstås glädjande för bibliotekspersonalen, men antalet aktiviteter som genomfördes under våren 2010 var extremt högt och nackdelen med så många aktiviteter var att vi inte hann förankra alla inslag i projektet i hela personalgruppen.

Aktiviteterna och programmen har lockat många besökare. Författarbesöken drog över 300 besökare, de tvåspråkiga sagostunderna besöktes av ca 260 barn och 70 vuxna, 400 personer kom på Familjelördagen (jämfört med 200 besökare en vanlig lördag), över 60 personer deltog på världsfilmkvällarna, osv. Jämfört med 2008 har antalet biblioteksbesökare ökat med 14 procent (N=185 000) och antalet utlån med 5 procent (N= 98 000). 1 245 nya bibliotekskort utfärdades på Biskopsgårdens bibliotek mellan 1 juni 2009 och 30 september 2010. Vuxna i Lärande med lärmiljön VIDARE/ViL på biblioteket fick drygt 200 nya medlemmar under projekttiden.

8. Utvärdering av aktiviteter

Nedan följer en beskrivning av några av de verksamheter som har utvärderats.

Biblioteket som forum för språkinläring

Språkcaféer

Sedan sommaren 2009 har biblioteket erbjudit kostnadsfria informella språkcaféer (drop-in) varje vecka i bibliotekets café tre gånger i veckan på tre olika språk. Det svenska språkcaféet har löpt kontinuerligt under en längre tid, och det engelska språkcaféet drog igång en dag i veckan från och med juli 2009. Det kurdiska språkcaféet erbjöds också en gång i veckan under en nio månadersperiod. Språkcaféerna utgör ett bra komplement till den formella språkundervisningen. Det är ett enkelt format i en avslappnad miljö. Ämnena som diskuteras beror på ledarnas och deltagarnas intressen. Det svenska språkcaféet ger nyanlända en chans att träna på att prata det nya språket över en kopp kaffe eller te ca 1,5 timme i veckan. Engelska och kurdiska språkcaféet håller på en timma, men blir ofta förlängt). Svenskar är hjärtligt välkomna till språkcaféerna men förutom ledarna är det få svenskar som deltar.

Utvärderingarna som gjordes med 20 språkcaféedeltagare (9 i svenska språkcaféet, 8 engelska, 3 kurdiska) visar att språkcaféerna är uppskattade. Deltagarna i alla tre språkcaféer uppger två huvudanledningar till att de deltar: för att öva sig i det nya språket och för att umgås och få nya vänner. Den uppfattningen delar även ledarna, som också lagt märke till att deltagarna gärna vill veta mer om olika aspekter i det nya samhället och vardagslivet, och ställer frågor om olika ämnen, allt från svensk sjukvård, föräldramöten i skolan till personliga semesterplaner.

Det svenska språkcaféet hålls i av två ledare, studiebibliotekarien i samarbete med diakonen från Svenska kyrkan. Deltagarna är väldigt motiverade att lära sig det nya språket. Det svenska språkcaféet lockar främst relativt nyanlända , i genomsnitt ca tio personer per vecka. Det engelska språkcaféet hålls i av en person och besökar besökas av i genomsnitt fem personer, både nyanlända som är bra på engelska men inte ännu lärt sig svenska, och väletablerade invandrare som behärskar svenska och vill förbättra sin engelska, ofta med sikte på högre studier eller framtida resor. Det kurdiska språkcaféet lockade främst tre personer som var intresserade av att lära sig kurdiska för att umgås med kurdiska vänner eller släktingar.

Särskilda program och utflykter har anordnats i samarbete med språkcaféerna. Det mest uppskattade programmet var brandsäkerhetsinformationen i samarbete med brandförsvaret. "Mycket lärorikt och användbart" tyckte samtliga deltagare. "Brandinformationskvällar kommer vi att ha varje termin framöver", säger studiebibliotekarien.

Deltagarna i det svenska språkcaféet har framför allt två förslag på förbättringar: att språkcaféet utökas till två tillfällen per vecka och att fler svenskar ska delta. Sistnämnda kan man kanske lösa genom att bjuda in några svenskar personligen.

Sagostunder

Barnbibliotekarien anordnar årligen cirka 15 sagostunder på svenska. De är populära programpunkter för barn mellan tre och fem år. Som komplement organiserade vi en serie kombinerade sagostunder och dramatiseringar av den norska folksagan Bockarna Bruse på åtta språk under våren 2010 i samarbete med förskolepedagoger och barn från lokala förskolor och Folkets Hus som ligger granne med biblioteket. Idén till samarbetet kom från den kurdiska medlemmen i referensgruppen. Hon är förskolepedagog på en förskola i Biskopsgården där man har startat ett lokalt språkprojekt för att aktivt främja barnens

tvåspråkiga utveckling. Sagoberättarna bestod av personal från två lokala förskolor, Immigrant-institutet och boende i stadsdelen. Förskolebarn ställde upp som skådespelare utklädda till getter och troll. Inbjudan till sagostunderna riktades till stadsdelens förskolor, dagbarnvårdare och föräldrar som önskade gå på tvåspråkiga sagostunder med barn i åldern tre till fem år.

Med sagostunderna ville vi ta till vara den mångspråkiga personalens språkkunskaper, visa upp en liten del av de språkliga resurser som finns i stadsdelen, stödja barnens tvåspråkiga utveckling och samtidigt ge dem möjlighet att träffa andra barn som talar samma modersmål

Totalt deltog 263 barn och 69 vuxna på de sju sagostunderna. Av de 21 vuxna deltagare som besvarade den webbaserade enkäten tyckte 13 personer (62 procent) att de tvåspråkiga sagostunderna var mycket bra och 8 personer (38 procent) att de var bra. Alla ansåg att tvåspråkiga sagostunder är en bra idé rent generellt. Samtliga önskade delta på fler tvåspråkiga sagostunder med barnen framöver och tio anmälde sig som frivilliga sagoberättare framöver på åtta språk. Deltagarnas svar tydde på att barnen uppskattat sagostunderna och känt glädje och stolthet när de fått höra sagan på sitt modersmål. Flera respondenter påpekade att det är bra för modersmålsutvecklingen att få höra sagan på sitt modersmål och att det även hjälper barnen att bättre förstå sagan på andraspråket. En av de svenska förskollärarna är övertygad om att möjligheten för barnen att få höra både svenska och sitt modersmål/ett annat språk kommer att stimulera barnens intresse för språk i allmänhet och för varandras språk i synnerhet. Hon understryker även vikten av att förskolor tar aktiv del i samhället och använder biblioteket som interkulturell mötesplats. "Genom att ha dessa sagostunder visar vi på att det inte behöver kosta mycket eller vara så proffsigt för att barnen ska bli engagerade. Vi hoppas inspirera barn och pedagoger i Biskopsgården till att jobba med språk, drama och skapande."

Efter sagostunderna kom flera grupper in på biblioteket för att ta del av barnlitteraturen på olika språk och se en utställning av förskolornas pedagogiska material i språkprojektet. Bibliotekarierna passade då på att prata med en del om vad de hade varit med om. Det ledde till spontana samtal och givande möten. En positiv bieffekt av sagostunderna var att en förskoleklass valde att ha sin Temaavslutning på biblioteket och en av bibliotekarierna fick förmånen att under högtidliga förhållanden inviga utställningen. Barnens föräldrar bjöds också in och barnen hade uppträdande och bjöd på saft och kakor.

Läxhjälp

Sedan två år samarbetar Biskopsgårdens bibliotek med Röda Korsets Ungdomsförbund och Medborgarskolan i syfte att erbjuda gratis läxhjälp till barn, ungdomar och vuxna i stadsdelen. Det finns ett stort behov av läxhjälp, i synnerhet bland barn och ungdomar med invandrabakgrund vars föräldrar kan ha svårt att hjälpa till med läxorna på grund av att de inte behärskar svenska språket tillräckligt bra.

Läxhjälp erbjuds tre kvällar i veckan mellan kl. 17.30 och 19.00 p.m: på måndagar och onsdagar av Röda Korsets Ungdomsförbund och på tisdagar av Medborgarskolan. Ofta dyker det upp mellan tio och femton personer, som behöver hjälp med läxorna. Det är mest mellanstadiebarn, framförallt tjejer, som brukar komma. Beroende på antalet deltagare använder man studierummet på biblioteket och ibland Konsthörnan. Tio aktiva frivilliga från Röda Korsets Ungdomsförbund turas om att bemanna läxhjälp. Minst två frivilliga behövs vid varje tillfälle. På tisdagar kommer en matematiklärare från Medborgarskolan och hjälper till med matteuppgifter. De ämnen som efterfrågas mest är matte, svenska och engelska följt av historia och samhällskunskap. Läxhjälp svarar mot ett viktigt behov och uppskattas av både deltagare och frivilliga läxhjälpare.

Överbrygga den digitala klyftan

Datorkurs för kvinnor

Från november 2009 till februari 2010 erbjöd studiebibliotekarien AnnaCarin Elf datorkurser för kvinnor på Biskopsgårdens bibliotek. Så här berättar hon:

”Det övergripande syftet med datorkurserna är att försöka överbrygga de digitala klyftorna som finns i samhället idag. I dag krävs dator och datorkunskaper för att exempelvis söka arbete, bostad, leta efter billiga resor, boka resor etc. Vår lärmiljö besöks mest av män och det har i referensgruppen framkommit att kvinnor kan ha svårt att bara ”gå in och sätta sig när det sitter så många män där”. Genom att ha en kurs enbart för kvinnor tänkte jag att det hindret skulle vara lättare att forcera om man gått en kurs där och ”gjort rummet till sitt eget”. Samtidigt vet jag att undersökningar visar att kvinnor använder biblioteket på ett annat sätt än män – kvinnor är ofta mer målinriktade och går när de gjort det de skulle göra medan män använder biblioteket som ett vardagsrum.”

Deltagarutvärderingen av datorkursen för kvinnor var mycket positiv. Tio av de tolv deltagarna hade bott i Sverige i mer än 20 år, och de flesta var äldre än 50 år. Deras modersmål var svenska, slovenska, spanska, tigrinja och kurdiska. Eftersom de bott så länge

i Sverige utgjorde språket inget problem. Utvärderingsresultaten visar att deltagare som fullföljt kursen lärt sig mycket och haft stor nytta av kursen. Alla var nöjda med kursinnehållet (mus och tangentbord, ordbehandling, Internet, e-post), och uppskattade studiebibliotekariens undervisning och engagemang. Fem deltagare ansåg att det var viktigt att kursen riktades enbart till kvinnor, medan det saknade betydelse för sju av kursdeltagarna. Däremot tyckte alla att det var viktigt att kursen var kostnadsfri. Utvärderaren Zeliha Tuna påpekar att det är förståeligt med tanke på att flera av deltagarna är pensionärer eller låginkomsttagare. Hon understryker också att det finns ett stort behov av och intresse för datorkurser för nybörjare på biblioteket för att överbrygga den digitala klyftan.

Datorkurser på andra språk

Under sex veckor våren 2010 erbjöd våra tre internationella mastersstudenter datorkurser på engelska, persiska och turkiska på biblioteket. Trots marknadsföringsförsöken dök endast en turkisktalande deltagare upp på kursens sista dag. Antingen var marknadsföringen otillräcklig eller så är behovet av datorkurser lågt på andra språk än svenska. Efter diskussioner med bibliotekspersonal verkar det sista nämnda vara en erfarenhet som delas av andra bibliotek i Göteborg, förutom ett större intresse för datorkurser på arabiska. En annan möjlig anledning kan vara att det behövs en längre etableringstid för ett gott genomslag.

Biblioteket som interkulturell mötesplats för alla

Aktiviteter för barn och tonåringar under skolloven

Biblioteket har erbjudit flera uppskattade aktiviteter för ungdomar under skolloven: en tredagars teckningskurs i oktober 2009, en tvådagars lär-dig-teckna-manga-kurs i februari 2010 och en tvådagars animationskurs i april 2010. Aktiviteterna har uppskattats och biblioteket kommer att fortsätta erbjuda lovaktiviteter framöver. Hösten 2009 startade biblioteket även en filmklubb för ungdomar som visar populära filmer på skolloven.

Barnteater

Biskopsgårdens bibliotek anordnar regelbundet barnteaterföreställningar. De brukar äga rum på vardagar och besökas av stadsdelens förskolor. Inom projektets ram har biblioteket även erbjudit barnteaterföreställningar på lördagar, vilket har uppskattats av föräldrar som då kunnat närvara. I april 2010 arrangerade biblioteket en Familjelördag – en dag med barnteater, kreativa workshops för barn, världsmusik och dansuppvisningar för hela familjen.

Författarbesök

Biblioteket har anordnat en serie författarkvällar till vilka kända författare i Sverige bjudits in, såsom Theodor Kallifatides, Zack O'Yeah, Renzo Aneröd, Douglas Foley och Susanna Alakoski. De flesta av författarna har invandrarbakgrund och skriver om interkulturella ämnen. Författarbesöken har blivit mycket väl mottagna av bibliotekets besökare. Träffarna med Douglas Foley var mycket inspirerande för många av de hundratalet tonåringar i Biskopsgården som deltog. Han är en av få ungdomsförfattare i Sverige som har valt att ha tonåringar med invandrarbakgrund i svenska förorter som huvudpersoner i sina romaner.

Även mindre kända författare har fått möjlighet att berätta om sitt författarskap på biblioteket. I januari 2010 anordnades en uppskattad turkisk-svensk poesiafton med Dervişan, en turkisk poet bosatt i Göteborg. Personalen på Biskopsgårdens bibliotek tycker att det är viktigt att ta vara på lokala initiativ och strävar efter att lämna utrymme i bibliotekets program för initiativ från boende.

Världsfilm

Världsfilmkvällarna har varit ett annat uppskattat inslag i bibliotekets program som fortsätter efter projektets slut. Fyra filmer visades under våren: den iranska halvdokumentären "Kvinnor offside", den svensk-arabiska halvdokumentären "Lite för mitt hjärta, lite för min Gud", den ryska spelfilmen "Moskva tror inte på tårar" och den thailändska spelfilmen "Legenden om Suriyothai". Efter filmen är besökarna välkomna att stanna kvar för samtal enligt metoden *Tala film – tala liv* som utvecklats av Svenska kyrkan i samarbete med vuxenutbildningsorganisationen Sensus.

Hantverk

Hantverk är populärt världen över och den årliga Hantverksdagen som arrangeras på biblioteket och Folkets Hus i oktober-november ger stora möjligheter till kulturmöten. Dagen organiseras i samarbete med stadsdelens kulturgrupp, lokala föreningar och hantverkare, både professionella och amatörer. Under Hantverksdagen delas även Biskopsgårdens kulturpris ut. År 2009 gick kulturpriset till den engagerade biskopsgårdsbon Behrouz Assadi, som fyller en viktig funktion som "spindel i nätet" och informationslänk mellan boende, föreningar och organisationer i stadsdelen.

I februari 2010 anordnade vår ena mastersstudent i interkulturell kommunikation, Gülüzar Tuna, ett stickcafé under några veckor i bibliotekets café som komplement till de två redan etablerade stickcaféerna i stadsdelen. Ledaren för Friluftsförbundet's stickcafé blev lite

förundrad och undrade om biblioteket konkurrerade med hennes verksamhet. Samtalet ledde till att Friluftsförbundet i Biskopsgården anordnade en utställning med biskopsgårdsbornas favoritstickningar i bibliotekets Konsthörna under två veckor i mars 2010. Under hela utställningen fanns stickexperter från Friluftsförbundet på plats och lärde ut stickning till hugade biblioteksbesökare. Till bibliotekspersonalens glädje upphörde tidigare problem med störiga ungdomar helt under de två veckorna. "Att se damer sitta i lugn och ro och sticka väckte nyfikenhet hos både vuxna och barn och ungdomar", berättar studiebibliotekarien. "Nyfikenheten ledde i sin tur till att flera ungdomar, många killar, satte sig ner hos damerna och började småprata. Vid den här tiden hade det varit ganska stökigt på biblioteket, ungdomarna var högljudda och det blev ofta bråk framför datorerna. Men den här perioden lade sig ett lugn på biblioteket som smittade av sig på alla som kom in. Både ungdomarna och damerna kände saknad när Temaveckorna tog slut! Just den här erfarenheten är något som jag vill komma ihåg och försöka göra om. Det är en erfarenhet som vi kan använda oss av i framtiden. Vid den här tiden hade det ju varit stökigt ett tag och vi hade diskuterat om vi skulle anställa vakter som höll ordning! Vi kan använda oss av de boende i Biskopsgården istället!!"

9. Publicitet och kunskapsförmedling

Samarbete med interkulturella kompetensutvecklingsprojekt och nätverk

Personalen på Biskopsgårdens bibliotek och Immigrant-institutet har spridit information om projektresultaten via flera regionala systerprojekt och nätverk. En viktig informationskanal har varit det Europeiska Socialfondsprojektet "*Det mångspråkiga biblioteket – utveckling av interkulturella mötesplatser*"¹ (2009-2011) som erbjuder fortbildningskurser i interkulturell kompetens för bibliotekspersonal i Västsverige. Projektet som leds av Regionbiblioteket Kultur i Väst omfattar över trettio folkbibliotek i Västra Götaland, flera ideella organisationer, kultur- och utbildningsorganisationer och institutioner.

Andra värdefulla projekt och nätverk för överföring av kunskap och goda lärande exempel är det europeiska Grundtvig partnerskapsprojektet *Creative Approaches to Intercultural*

¹ Det mångspråkiga bibliotekets webbplats:

[http://www.bibl.vgregion.se/sv/Regionbibliotek/Konsulenterna/Projekt/Det-mangsprakiga-biblioteket--utveckling-av-interkulturella-motesplatser-/](http://www.bibl.vgregion.se/sv/Regionbibliotek/Konsulenterna/Projekt/Det-mangsprakiga-biblioteket--utveckling-av-interkulturella-motesplatser/)

Competence (CAIC), vuxenutbildningsprojektet *Vuxna i Lärande* (se faktarutan nedan) och den mångspråkiga biblioteksgruppen i Göteborg.

Vuxna i Lärande (ViL)

Åtta folkbibliotek i Göteborg är med i projektet Vuxna i Lärande. De använder lärmiljön VIDARE med flera datorer och erbjuder vuxna deltagare grundläggande datorkurser, läxhjälp, rådgivning, språkcafé och tillgång till språkinlärningsmaterial.

Studiebibliotekarien arbetar ca tio timmar per vecka i projektet Vuxna i Lärande med kurser och personlig rådgivning.

I arbetet ingår också kontakt med vuxenutbildningsorganisationer, i synnerhet sfi (svenska för invandrare). Projektet anordnar tio studiebibliotekariemöten per år samt två Studieforum per termin som är öppna för all bibliotekspersonal i Västra Götaland. Några exempel på teman för tidigare Studieforum har varit Samarbete, Mångfald samt Den digitala klyftan. Projektledare är Anna Hallberg anna.hallberg@kortedala.goteborg.se

Seminarier, workshops och internationella konferenser

Den 14 oktober 2009 organiserade vi ett interkulturellt frukostmöte på Biskopsgårdens bibliotek för interkulturellt yrkesverksamma, där vi presenterade både vårt och ovan nämnda pågående interkulturella projekt. Frukosten följdes av en workshop på temat "Användarperspektiv" där personal från olika bibliotek i Göteborgsregionen granskade Biskopsgårdens bibliotek "med användarens ögon", med särskilt fokus på invandrades behov. Återkopplingen som Biskopsgårdens bibliotek har lett till flera förbättringar: biblioteket har satsat på ett nytt skyltsystem som underlättar för nya biblioteksanvändare att hitta på biblioteket. Skyltarna för litteratur på andra språk är på originalspråk. Vid ett uppföljande möte om medieinköp på andra språk än svenska den 15 september 2010 på Biskopsgårdens bibliotek visade personalen det nya skyltsystemet för kollegerna i Göteborgsregionen. Inte minst skyltarna på andra språk än svenska rönnte uppskattning (se sid. 7).

Den 21 april 2010 anordnade vi ett seminarium på Immigrant-institutet i Borås tillsammans med Det mångspråkiga bibliotekets expertkurs. Där presenterades Immigrant-institutets aktiviteter, bibliotek, arkiv och utställningar. Behrouz Assadi, från referensgruppen på Biskopsgårdens bibliotek, presenterade närradion som ett framgångsrikt sätt att marknadsföra bibliotekstjänster till invandrare. Det Mångspråkiga bibliotekets nätforum² presenterades också, liksom projektuppdateringar och planer för framtiden.

Under projektets gång har vi deltagit på fler internationella konferenser i Borås, Rotterdam, Göteborg och Köpenhamn. Den 27 november 2009 presenterade vi biblioteket som

² <http://mangsprak.ning.com/>

interkulturell mötesplats och forum för livslångt lärande tillsammans med projektets internationella mastersstudenter på den årliga Nordiska konferensen om interkulturell kommunikation (NIC 2009 i Borås³).

Till vår glädje förlades den internationella bibliotekskonferensen IFLA till Svenska Mässan i Göteborg i augusti 2010. Där fick vi bland annat möjlighet att presentera ett paper⁴ om invandrade göteborgares syn på biblioteket och deras behov av media, baserad på en undersökning av Ann-Christine Brunnström vid Göteborgs stadsbibliotek⁵ och kompletterad med goda exempel på mångkulturell biblioteksverksamhet från bl.a. Libraries for All. I samband med IFLA presenterade vi också vår poster och flera internationella medlemmar i IFLA:s sektion Library Services to Multicultural Populations passade på att göra ett studiebesök på Biskopsgårdens bibliotek. Vid IFLA:s satellitmöte för mångkulturella bibliotek i Köpenhamn medverkade vi också med en presentation⁶.

Vi har även presenterat referensgruppsarbetet vid olika tillfällen, bland annat på Det mångspråkiga bibliotekets helgkurs på Höno i augusti 2010 och på Internationella Torget på bokmässan tillsammans med bibliotekarier och boende i bibliotekets referensgrupp. Det ska vi även göra den 15 november 2010 på Regionbibliotekets Inspirationsdag i Göteborg.

³ <http://nic.hb.se/>

⁴ Reading - What to purchase and why, Atlestam & Myhre, 2010 (IFLA Session 133)

⁵ Mer nytta än nöje. En undersökning av invandrade göteborgares syn på biblioteksverksamhet. Ann-Christine Brunnström 2006

⁶ European Strategy for Multicultural Education - Libraries for All, Myhre & Benito, IFLA Conference on Libraries in a Multicultural Society - Possibilities for the Future, Copenhagen, 2010

10. Slutsatser och framtidsplaner

Projektet "Libraries for All-ESME" har handlat om att utveckla bibliotek för alla med särskilt fokus på invandrades behov. I syfte att utveckla biblioteket som interkulturell mötesplats och forum för livslångt lärande har många nya aktiviteter och programpunkter genomförts på Biskopsgårdens bibliotek under projektets gång och flera av dem har permanentats.

Tack vare bibliotekets öppenhet för samarbete med boende, lokala organisationer och praktikanter har många inkluderats i bibliotekets arbete och flera tjänster och aktiviteter har kunnat utvecklas och man har lyckats nå nya målgrupper. Då samarbetet mellan boende och biblioteket i referensgruppen har varit framgångsrikt kommer samarbetet att fortsätta efter projektets slut. Biskopsgårdens bibliotek är inte ensamt om att ha en referensgrupp. På Hjällbo bibliotek i nordöstra Göteborg finns en grupp som varit aktiv i flera år. På önskelistan i Biskopsgården står ett besök till den gruppen, liksom till andra bibliotek och organisationer för ytterligare inspiration och fortsatt utveckling av det lokala biblioteket.

Stort tack till alla personer och organisationer som medverkat och stöttat projektet och utvecklingen av biblioteksverksamheten!

Randi Myhre
Göteborg, den 30 september 2010

Kontaktuppgifter för mer information om det svenska pilotprojektet

Olivera Djudja, enhetschef, Biskopsgårdens bibliotek

E-post: olivera.djudja@biskopsgarden.goteborg.se

Bibliotekets webbplats: <http://www.goteborg.se/wps/portal/biskopsgardensbibliotek>

Randi Myhre, regional projektsamordnare, Immigrant-institutet

E-post: randi.myhre@immi.se

Immigrant-institutet, E-post: migrant@immi.se

Webbplatser: www.immi.se och www.librariesforall.eu

Se även Det mångspråkiga bibliotekets ning <http://mangsprak.ning.com>